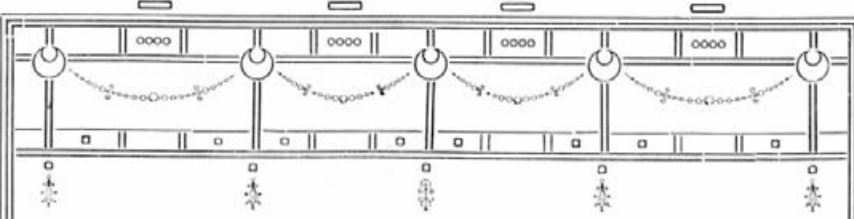

NARODNA
ČITALNICA
V LJUBLJANI

1912

2007

LETOPIS NARODNE ČITALNICE

V LJUBLJANI

— ZA LETO 1911. —

□ □ □

PETDESETLETNICA

1861 — 1911.

□ □ □

ZALOŽILA NARODNA ČITALNICA.

— ♦ —
NATISNILA »NARODNA TISKARNA« V LJUBLJANI.

2m7

64

I.

Čitalniški odbor

začetkom leta 1912.

Predsednik: **Višnikar Fran**, c. kr. sodni nadsvetnik v p.

Podpredsednik in gospodar: **Milavec Josip**, c. kr. podpolkovnik v p.

Tajnik: **Naglič Milko**, pravnik.

Blagajnik: **Vesel Rudolf**, c. kr. blagajniški predstojnik.

Odborniki:

Dr. Ažman Josip, odvetniški kandidat.

Dr. Baš Otokar, notarski kandidat.

Ciuha Alojzij, ravnatelj mestnega vodovoda in elektrarne.

Dr. Kersnik Janko, ravnatelj »Kmetijske posojilnice«.

Lah Evgen, magistratni svetnik.

Mejač Ivan, trgovec.

Dr. Tekavčič Fran, odvetnik.

Pregledovalci društvenih računov:

Dečman Anton, veletržec in posestnik.

Rojnik Fran, trgovski potnik.

Turk Hugon, zastopnik združne plzenske pivovarne.

II.

Imenik društvenikov.

a) Častni društvenik:

Baron Winkler Andrej, veliki mojster Fran Josipovega reda, c. kr. deželni predsednik v p. itd., v Gorici.

b) Ljubljanski društveniki:

Gobida, c. kr. dvorni svetnik.

Arce Josipina, zasebnica in posestnica.

+ Dr. Ažman Josip, odvetniški kandidat.

Bartel Anton, c. kr. gimn. profesor v p. in šolski svetnik.

Dr. Baš Otokar, notarski kandidat. ✓

Dr. Berce Janko, magistratni koncipist. ✓

Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški Demeter, mestni zdravnik.

Vitez Bleiweis-Trsteniški Janko, magist. prezidijalni tajnik.

Dr. Bretl Edvard, zobozdravnik.

Brunet Fran, c. kr. real. profesor.

Ciuha Alojzij, ravnatelj mestnega vodovoda in elektrarne.

Dečman Anton, veletržec in posestnik. ✓

Dev Edvard, c. kr. dež. sodni svetnik v p.

Drenik Fran, zasebnik.

Fabjan Ivan, trgovec in posestnik.

Giontini Marija, lastnica trgovine.

Gnezda Josipina, lastnica kavarne in posestnica.

Gogala Anica, zasebnica. *Komenda c. 13*

Vitez Grasselli Peter, ravnatelj mestnega užitnin. zakupa, vitez železne krone III. reda, posestnik itd.

Gregorčič Anton, c. kr. poštni nadkontrolor.

Hrast Ivan, tajnik mestne hranilnice.

Hribar Ivan, ravnatelj zavarovalne banke »Slavije«, predsednik ljubljanske kreditne banke, posestnik itd.

Dr. Hudnik Matija, odvetnik. *Kongresni trg 14*

Hudovernik Aleksander, c. kr. notar, posestnik in obč. svetnik. *Ejauvica*

Dr. Illner Fran, mestni policijski zdravnik.

Jelačin Ivan, tovarnar in trgovec. ✓

- Jenko Davorin, skladatelj. ✓
 Dr. Jenko Ivan, primarij deželne bolnice.
 Jesenko Avgust, c. in kr. major v p.
 Kališ Ivan, ravnatelj mag. pom. uradov.
 Kandare Fran, odvetniški uradnik. ✓
 Karlin Martin, c. kr. gimn. profesor v p.
 Kavčnik Ivan, c. kr. dež. sodni nadsvetnik in sodni nadzornik.
 + Kersnik Janko, ravnatelj »Kmetске posojilnice.
 Kirbisch Poliksena, lastnica trgovine in posestnica.
 Klemenčič Ivan, c. kr. poštni nadkontrolor.
 Koder Anton, c. kr. poštni ravnatelj v p. *Blawsonova c.*
 Dr. Kokalj Alojzij, odvetnik.
 Kollman Robert, veletržec in posestnik. *Rimogorica*
 Dr. Košmelj Fran, c. in kr. višji štabni zdravnik v p. ✓
 Kožar Anton, c. kr. davkar v p.
 Dr. Krisper Valentin, odvetnik in posestnik.
 Krisper Valentin, zasebnik. ✓
 + Lah Evgen, magistratni svetnik.
 Lavrič Ivan pl. Zaplas, c. in kr. generalni major v p. itd. ✓
 Lenče Karol, trgovec in posestnik. ✓
 Lenarčič Anton, c. kr. finančni nadsvetnik in vitez Fran Josipovega reda. *dvorni svetnik*
 Dr. Lisjak Andrej, zasebnik.
 Lončar Ivan, c. kr. finančni svetnik v p. in posestnik. ✓
 Macher Ivan, c. kr. gimn. profesor in ravnatelj dekl. liceja.
 Dr. Majaron Danilo, odvetnik, predsednik odvetniške zbornice itd.
 + Mally Fran, tovarnar, posestnik in občinski svetnik.
 Martinak Josip, c. kr. sodni nadsvetnik v p. in vit. Fran Josipovega reda.
 Mazi Josip, nadzornik Južne železnice v p. *Blawsonova c.*
 Mejač Ivan, trgovec in svetnik trg. in obrt. zbornice *Blawsonova c.*
 Mikusch Adolf, trgovec in posestnik.
 + Milavec Josip, c. in kr. podpolkovnik v p.
 Dr. Mohorič Fran, c. kr. okr. sodnik.
 Dr. Munda Fran, odvetnik in posestnik. *Rimola c.*
 Murnik Ivan, ces. svetnik, tajnik trg. in obrt. zbornice v p., vitez žel. krone III. reda in Fran Josipovega reda, posestnik itd. ✓
 Dr. Murnik Viktor, tajnik trg. in obrt. zbornice.
 Nabernik Ivan, c. kr. sodni nadsvetnik v p.
 + Naglič Milko, pravnik.
 Novak Fran, c. kr. gimn. profesor. ✓
 + Ogorelec Ivan, trgovec in posestnik.
 Orožen Fran, c. kr. učit. profesor. ✓ +
 Dr. Papež Fran, odvetnik, podpredsednik odvet. zbornice in vitez železne krone III. reda. ✓
 + Pavlin Fran, c. kr. stavbni nadsvetnik in posestnik.
 Perdan Josip, trgovec in posestnik.
 Perko Josip, nadoficijal Južne železnice v p.
 Perušek Rajko, c. kr. gimn. profesor.
 Petričič Vaso, veletržec in posestnik, vitez Fran Josipovega reda.
 Pintar Luka, c. kr. ravnatelj lic. knjižnice. *Blawsonova c.*
 Dr. Pipenbacher Josip, c. kr. gimn. profesor in obč. svetnik. ✓

- Pirc Gustav, ravnatelj kmetijske družbe, ces. svetnik in posestnik. *Gouyria c*
 Dr. Pirc Makso, odvetnik in posestnik.
 Plantan Ivan, c. kr. notar, predsednik notar. zbornice in posestnik. *Red. Ing*
 Pleteršnik Makso, c. kr. gimn. profesor v p. in vit. Fran Josipovega
 reda.
 Podkrajšek Henrik, c. kr. učitelj obrtnih strok. šol.
 Dr. Požar Lovro, c. kr. gimn. ravnatelj in posestnik.
 Prašnikar Matej, c. in kr. podpolkovnik v p.
 Reich Avgust, c. kr. finančni svetnik. *Glavni svetnik c. 7. 12.*
 Režek Jurij, mestni učitelj.
 Roeger J. C., posestnik, imetelj Silvestrovega reda III. vrste nd.
 + Rohrmann Viktor, tovarnar in posestnik.
 + Ružička Ivan, c. kr. evidenčni nadzornik.
 Dr. Sajovic Josip, odvetnik in posestnik. ✓
 Dr. Schmidinger Karel, c. kr. notar. *Gumazoba 17*
 Schmitt Ferdinand, trgovec in posestnik.
 Schrey Ivan, posestnik.
 Schwentner Lavoslav, knjigotržec.
 Senekovič Andrej, c. kr. gimn. ravnatelj, vladni svetnik v p. itd.
 Skaberne Adela, posestnica. ✓
 Skofich Ivan, trgovec.
 Souvan Ferdinand, veletržec in graščak.
 Souvan Fran, veletržec in posestnik. ✓
 Dr. Souvan Hubert, c. kr. finančne prokurature tajnik. ✓
 Souvan Leo, veletržec. ✓
 Suher Fran, c. kr. učit. profesor. *Levsilove ul.*
 Supančič Filip, stavb. podjetnik, posestnik in dež. poslanec. *Glavni*
 Dr. Suyer Albin, odvetnik in posestnik.
 Svetek Anton, c. kr. finančni računski ravnatelj v p. *Red. svetnik*
 Dr. Šlajmer Edvard, primarij dež. bolnišnice v p., vitez Fran Josi-
 povega reda, vladni svetnik in posestnik.
 Šubic Ivan, c. kr. ravnatelj obrtnih strok. šol in vitez Fran Josipovega
 reda.
 Dr. Švigelj Anton, odvetnik. ✓
 Tavčar Alojzij, c. kr. real. profesor. *Provinciarjes 12*
 + Dr. Tavčar Ivan, odvetnik, deželni poslanec, župan ljubljanski in
 posestnik.
 + Dr. Tekavčič Fran, odvetnik.
 Tekavčič Karel, trgovski poslovođa. ✓
 Dr. Tominšek Fran, odvetnik.
 Tribuč Josip, posestnik in tovarnar.
 + Dr. Triller Karel, odvetnik, podžupan, dež. odbornik, posestnik itd.
 Pl. Trnkoczy Ubald, mag. pharm., lekarnar, posestnik, obč. svetnik
 in predsednik »Mestne hranilnice«.
 Turk Hugon, zastopnik zadružne plzenske pivovarne.
 Urbanc Feliks, veletržec in posestnik.
 Urbanc Fran, veletržec.
 + Vedernjak Fran, c. kr. dež. sodni nadsvetnik.
 Vernik Alojzij, c. kr. poštni nadoficijal.
 Dr. Vertačnik Ivan, c. kr., dež. vladni komisar. ✓
 + Vesel Rudolf, c. kr. blagajnični predstojnik.
 Vidic Teodor, c. kr. višji poštni oskrbnik.

IV.

Blagajnikovo poročilo.

Računski

za leto

Štev.	P r e j e m k i	K	h
1	Blagajnični preostanek koncem l. 1910.	103	19
2	Članarina	3826	—
3	Podnajemščina :		
	a) Družba sv. Cirila in Metoda K 600—		
	b) Kavarna „ 575 —		
	c) Slov. sokolska zveza „ 120—	1295	—
4	Oddaja male dvorane	1094	—
5	Povrnjeni stroški za razsvetljavo in kurjavo	841	29
6	Veselice	32	—
7	Raznoterosti	147	—
		7338	48

Hugo Turk, m. p. Ant. Dečman, m. p. Fr. Rojnik, m. p.
pregledovalci računov.

zaključek

1911.

Štev.	I z d a t k i	K	h
1	Najemnina	2070	—
2	Amortizacija dolga :		
	a) na glavnici K 800.—		
	b) na obresti „ 200.—	1000	—
3	Časopisi	1072	95
4	Društvene veselice	120	60
5	Razsvetljava in kurjava K 655.01 477.22	1132	23
6	Društvene potrebe in popravila	713	59
7	Plača kustoszu	600	—
8	Raznoterosti	57	64
		6767	01
	Saldo	571	47
		7338	48

V Ljubljani, 1. sušca 1912.

Rudolf Vesel, m. p.
blagajnik.

V.

Tajnikovo poročilo

za L. društveno leto.

(Sestavil in poročal tajnik *Milko Naglič* na LI. rednem občnem zboru dne 18. aprila 1912.)

Izredno častna naloga mi je, podajati častitemu zboru v imenu odbora poročilo o našem društvu v času, ko smo tako sijajno praznovali petdesetletni obstoj naše »Narodne čitalnice«.

L. društveni redni občni zbor je izpremenil odbor v toliko, da je prevzel tajništvo gosp. pravnik *Milko Naglič* in je bil izvoljen kot odbornik gosp. notarski kandidat dr. *Otokar Baš*. Društveni odbor za leto 1911 je tedaj sledeči: predsednik: c. kr. višjega dežel. sodišča svetnik gosp. *Fr. Višnikar*; podpredsednik in gospodar: c. in kr. podpolkovnik v p. gosp. *Josip Milavec*; tajnik: pravniški kandidat gosp. *Milko Naglič*; blagajnik: c. kr. blagajnični predstojnik gosp. *Rudolf Vesel*; odborniki: odvetniški kandidat gosp. dr. *Josip Ažman*; ravnatelj mestne elektrarne gosp. *Alojzij Cihla*; ravnatelj »Kmečke posojilnice za ljubljansko okolico« gosp. dr. *Janko Kersnik*; magistratni svetnik gosp. *Evgen Laha*; svetnik c. kr. trgovske in obrtniške zbornice gosp. *Ivan Mejlač*; odvetnik gosp. *Fran Tekavčič* in notarski kandidat gosp. dr. *Otokar Baš*.

V veselčni odsek, kateremu je bila odkazana važna naloga vodstva priprav za proslavo društvene petdesetletnice, so bili izvoljeni gospodje: dr. *Josip Ažman*, dr. *Otokar Baš*, *Jos. Milavec* in *Milko Naglič*.

V pretekli poslovni dobi je imel odbor 14 sej. v katerih je reševal tekoče društvene posle, med tem zlasti ureditev inventarnega zapsnika »Narodne čitalnice v Ljubljani«, poročila veselčnega odseka, sestava proračuna in še mnogo upravnih zadev. Za težavno ureditev inventarja, ločitev imovine »Čitalnice« in »Narodnega doma« ter za izvedbo poravnave društvenega dolga pri »Mestni hranilnici ljubljanski« so si pridobili za društvo veliko zaslugo gg. predsednik in podpredsednik ter ravnatelj »Mestne hranilnice« in upravitelj »Narodnega doma« *Anton Svetek* in dr. *Josip Starè*, za kar jim bodi imenom občnega zbora izrečena topla zahvala. Vsa oprava se je popisala in cenila po izvedencu.

Društvena čitalnica je bila pridno posečana. Posebno so tudi akademiki radi dohajali vanjo in člani akad. fer. društva »Sava« so si ustvarili v našem društvu svoj dom. Zato dovolite, da ne pristopim

onemu pesimističnemu mnenju, ki hoče karakterizirati čitalnico kot preživelo institucijo, nasprotno sem prepričan, da bi dobila naša »Narodna čitalnica« zlasti v mladi inteligenci vnetih pripadnikov.

Veselični odsek je skrbel za družabnost v čitalniških krogih. Prirejal je zato v zimski seziji družabne plesne večere, ki so od oktobra do januarja vedno dobro uspevali, pozneje pa so tvorile neštnevilne pred-pustne veselice znatno konkurenco.

Zelo sijajno je izpadla proslava društvene 50letnice, ki se je vršila v dnevih 5. in 6. januarja 1912. Vsa slavnost se je delila v slavnostno gledališko predstavo, slavnostno zborovanje in sijajni ples. Vse te prireditve so pokazale, da zna Ljubljana in Slovenija sploh ceniti matico največjih naših kulturnih društev. Društveni odbor si je s tako velikansko proslavo nakopal premnogo dela in reči se mora, da je svoje delo tudi dobro izvršil; kajti ne samo, da je bil moralen uspeh jubilejnih slovesnosti popolen, tudi materialno, stroški niso presegali proračunjenih izdatkov in se je dosegel celo pozitiven računski zaključek. Prijetna dolžnost mi je tedaj predlagati vsem, ki so pripomogli k tako lepi proslavi našega društvenega jubileja, zahvalo občnega zbora.

V aprilu 1912 se je naše društvo po svojem članu gosp. vlad. svetniku Senekoviču in tajniku gosp. Milku Nagliču udeležilo 50letnice »Narodne čitalnice« v Celju in so se pri tej priliki zopet poglobili stiki s tem bratskim društvom. — V splošnem je tedaj bilanca pretekle poslovne dobe izpadla ugodno.

VI.

Proslava društvene 50 letnice.

Sestavil *Milko Naglič*.

Uvod.

Dne 20. oktobra 1911 je minulo 50 let, odkar se je vršil I. občni zbor »Narodne čitalnice ljubljanske«. Konstituiralo se je tedaj društvo na podlagi pravil, potrjenih od vlade z odlokom z dne 30. avgusta 1861 št. 723. Velikanski začetek tega društva je že takoj pokazal, da bo postala »Narodna čitalnica ljubljanska« važna v narodni kulturi slovenski. In če prezremo ves nacijski pomen, ki ga je imelo to društvo v vseh časih, ko se je boril najtrših spon absolutizma in nemškega despotstva oproščajoč se narod za svoje narodne pravice ter premislivo le dejstvo, da je »Narodna čitalnica v Ljubljani« mati »Južnega Sokola«, čegar rojstno leto je ravnotako kakor »Slovenske Matice« 1863, in »Dramatičnega društva«, ki je nastalo 1866. leta, torej šest let preje kakor četrti otrok naše jubilejke, »Glasbena Matica«, pa si že vsak lahko ustvari jasno sliko velikanske pomembnosti »Narodne čitalnice ljubljanske«. Pisati poseben pregled društvenega delovanja tekom teh 50. let pa bi se reklo nositi sove v Atene, ko je že v »Letopisu Narodne čitalnice v Ljubljani« l. 1888 tedanji društveni tajnik in knjižničar gosp. Evgen Lah na briljanten način sestavil »Pregled o društveni petindvajsetletnici«, v katerem je skrbno zbran material za najvažnejše čase našega društva. Drugič pa je zbrano v znamenitih govorih gosp. predsednika Frana Višnikarja in gosp. Petra pl. Grassellija, ki smo jih čuli dne 6. januarja 1912 pri slavnostnem zborovanju »Narodne čitalnice«, toliko prezanimivega gradiva, da je vsak tozadeven dostavek odveč.

Dovoljujem si tedaj preiti takoj in medias res,

k poročilu o proslavi društvene 50 letnice v dneh 5. in 6. januarja 1912.

a) S slavnostno predstavo v slovenskem deželni gledališču se je na večer 5. januarja začela vrsta jubilejnih slavnosti, ki jih je priredila ljubljanska čitalnica v proslavo svoje petdesetletnice. Tako je »Dramatično društvo« prvo izkazalo svoje dolžno in udano počaščenje matici našega narodnega razvoja, središču in žarišču našega rodoljubnega stremjenja, odkoder izhajajo domalega vsi začetki sedanjega narodnega preporoda. Slavnostno predstavo je otvorila grandiozna ouvertura Dvořakove »Libuše« in takoj izzvala visoko svečano razpoloženje. Občinstvo je bilo naravnost elektrizirano z veličastnostjo te

inogočne ouverture, ki jo je briljantno proizvajala »Slovenska Filharmonija«, pomnožena s profesorji in učenci »Glasbene Matice«, pod vodstvom gosp. Talicha. Občinstvo se je s frenetičnim aplavzom zahvalilo za to prekrasno točko. Sledila je »Alegorija«: Slovenska prosvetna pevska, dramatična društva, »Sokol«, »Družba sv. Cirila in Metoda« i. t. d. se klanjajo svoji materi »Čitalnici«. Skupina — delo društvenega blagajnika gosp. R. v e s e l a, gosp. režiserja H. N u č i č a in gosp. akad. slikarja P. Ž m i t k a — je bila nad vse dostojno in zelo slikovito sestavljena ter se ji občinstvo ni moglo nadeviti. Gromovit aplavz je donel po gledališču, kipela je navdušena radost ob zvokih naše jugoslovanske himne »Lepa naša domovina«. Nad vse vzorne in pristržne so bile dalje proste plesne vaje, ki so jih izvajale devojčice »Ženskega sokolskega društva«. Elegantno, elastično je bilo njihovo gibanje, in polna poezije je bila vsa slika, polna mladostne svežosti, oblita zdaj z rožno, zdaj vijolično ali solnčno jasno lučjo. Predmet simpatičnim ovacijam so bile vrle Sokolice. Tudi »P r o l o g«, ki je pojasnjeval in našteval v lakoničnih besedah zasluge in vrline naše slavljenke, je bil na mestu. Govoril ga je s toplim poudarkom gosp. N u č i č. Slavnostno predstavo je zaključila ouverture in drugo dejanje Smetanove »Prodane neveste«. Eno kot drugo je bilo izvrstno. Uprizorjena je bila ta večer tudi izvrstna enodejanka.

b) Prolog.

ki ga je sestavil gosp. deželni poslanec E. G a n g l, se glasi:

»Ž i v e t i !« — to najtežja je naloga;
a vera v lastno moč kot grom topov
budi zaspance, bdečim daje silo,
ki dušo dviga, roke stiska v pest!
Pred pol stoletjem je odznotraj ven
udarilo spoznanje z gromkim glasom:
Če smo sposobni — stopimo na delo!
Smrt ali zmaga — druge poti ni!

Do brata brat, do sestre sestra v vrsto;
ljubezni in zvestobe trajna vez
v celoto družji vse; vsem ena mati,
veselje skupno vsem, bolest vsem skupna!
O, idealna rodovina ti,
pozna te le preteklost naša jedna!

Kakó beseda moja naj pove,
kar glas resnice neovržne kliče?
Kar danes smo, to smo s a m i i z s e b e,
in kar imamo, smo sami si dali!
Kar bilo je ob nas — zavist, sovraštvo;
pred nami dalek, dalek, dalek pot.
Nikjer nikogar, ki bi čutil z nami,
»Sloven« ustvaril samega je sebe!

Slovenska knjiga, pesem je slovenska
iztisnila iz nas junaški vzklík
Živeti hočem — smrti ne poznam!
Šumel besed je lepih slap bobneči,
zahrbtnih ni skrivnosti bilo v nas —
poznali skupnost smo; osebe svoje
korist blaginji vseh smo žrtvovali!
Poroda našega čas idealni
očitajoč zveni iz davnih dni:
ponižnost bila naša je pregreha,
poštenost je ostala naša čast!

Iz tistih dni — kaj je ostalo nam?
Le sanje, hrepenenje, vdanost, nada?
Ne! — Čitalnica rodila je hčera
število častno, ki po zemlji naši
budile so — samozavest!
Od solnca sta, od neugasnega,
ostrgala se žarka dva plamteča,
ki sta na bedni naš slovenski narod
luč vrgla naše slave in časti:
slovenska pesem in slovenska moč!
Besede moč — moč zdravih sil telesnih,
ti priča naše samobitnosti,
udarila si po predsodkih teme
in jo raztrgala od neba k zemlji,
da, danes je pred nami svet odprt,
ki vanj smo pot vzčarali sami!

Tako naprej! — Kar je najhujega,
slepost je, ki ubiti namerava,
kar lastnih bratov je rodil napor.
In ako ni prokletstvo delež naš,
vse pade, kar ovira je napredku.
Tako očiščen vsega zla pospeši
slovenski človek svoj korak naprej!

c) Naslednjega dne, v soboto, dne 6. januarja 1912 se je v okusno
z zelenjem okrašeni veliki dvorani »Narodnega doma« ob 11. dopoldne
pričelo

slavnostno zborovanje.

Zelo dobro obiskano zborovanje je posetilo poleg ljubljanske
rodoljubne inteligence veliko število slavnostnih gostov, zastopnikov
raznih narodnih in kulturnih društev in še posebe številne deputacije
»Narodnih čitalnic« in »Bralnih društev«. Zastopane so bile sledeče

a) čitalnice in bralna društva:

1. Slovanska čitalnica v Trstu (predsednik dr. Egon Stare in
8 članov).
2. Čitalnica pri Sv. Jakobu v Trstu (zastopnik Engelman).
3. Narodna čitalnica pri Sv. Luciji ob Soči.

4. Slovenska čitalnica v Gorici (predsednik J. Medved in M. Černetič).
5. Čitalnica v Celju (predsednik dr. Jos. Sernec in Prekoršek).
6. Šiška (predsednik Maurer z 10 člani).
7. Kranj (predsednik Pučnik, tajnik Crobot in drugi).
8. Kamnik (predsednik dr. Kraut in trije odborniki).
9. Škofja Loka (predsednik dr. Zakrajšek).
10. Narodna čitalnica Novo mesto (predsednik pl. Levičnik, Kuder in dr. Ivanetič).
11. Bralno društvo Mokronog (predsednik dr. Česarek, podpredsednik Tekavčič).
12. Simon Gregorčičeva ljudska knjižnica v Ljubljani.
13. Čitalnica v Sežani. (Zastopala sta jo predsednik Matko Kante in tajnik Anton Berzinc.)

b) Druga društva:

1. Sokol ljubljanski (dr. Murnik z mnogimi Sokoli in praporjem).
2. Žensko telovadno društvo v Ljubljani.
3. Splošno slovensko žensko društvo (zastopnica gospa Franja dr. Tavčarjeva in druge).
4. Slovenska Matica (predsednik dr. Ilešič, M. Pleteršnik, R. Perušek in tajnik Milan Pugelj).
5. Dramatično društvo in slovensko deželno gledališče v Ljubljani (predsednik Josip Milavec in Govekar).
6. Glasbena Matica v Ljubljani (ravnatelj Hubad i. t. d.).
7. Pevsko društvo Ljubljanski Zvon (predsednik dr. Švigelj).
8. Zveza slovenskih pevskih društev (zastopnika dr. Žirovnik in dr. Šturm).
9. Društvo zdravnikov na Kranjskem (predsednik dr. Demeter Bleiweis-Trsteniški).
10. Družba sv. Cirila in Metoda (predsednik Senekovič).
11. Društvo Branibor (predsednik Hudovernik).
12. Društvo slovenskih profesorjev (prof. dr. Žmavec, dr. Šmajdek in Tavčar).
13. Pisateljsko podporno društvo (A. Trstenjak).
14. Društvo Pravniki (predsednik dr. Danilo Majaron).
15. Akademsko društvo Slovenija na Dunaju (Stanko Virant).
16. Akad. - tehnično društvo Triglav v Gradcu (Legat, Mikuž, Kadunc).
17. Slovensko akademsko društvo Ilirija v Pragi (Anton Radej).
18. Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov Sava na Dunaju (Lapajne in Klinar).
19. Akad. ferialno društvo Sava v Ljubljani (predsednik M. Naglič, podpredsednik Dequal, Rudolf Matko in Mir. Kuhelj).
20. Organizacija svobodomiselnega narodno-naprednega dijaštva (predsednik M. Naglič, podpredsednik Mart. Ogorelec).
21. Zveza napredne mladine za okraj Gornja Radgona (M. Naglič, Janez Stuhec in Zvonimir Kegel).
22. Klub naprednih slovenskih akademikov v Celju (Fr. Hraševac in Ivan Radej).
23. Akad. podružnica družbe sv. Cirila in Metoda na Dunaju (zastopnik kand. iur. Senekovič).

24. Zveza slovenskih odvetnikov (predsednik dr. Karel Triller).
25. Ljubljanska kreditna banka.
26. Izobraževalni klub (zastopnik dr. Fr. Lipold).
27. Narodni dom v Ljubljani (zastopnik magistratni svetnik E. Lah).

Pismeno so pozdravili jubilarinjo:

1. Slovensko društvo »Lipa« v Zagrebu s prirčno čestitko in željo, da bi mila in bela Ljubljana ostala v svojem srcu zdrava in verna voditeljica vseh njenih bratov v proseh in probujenje slovenske ideje.
2. Eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva v imenu akadem. društva »Adrija« v Pragi, »Prosveta« v Ljubljani, »Slovenija« na Dunaju in »Tabor« v Gradcu z iskreno željo, da slavljenka nadaljuje današnje delo v proseh nadaljnjega kulturnega prebujenja.
3. Slovensko trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani.
4. Gospod ravnatelj Ivan Hribar s sledečim pismom: »Ker sem tako prehlajen, da ne morem iz hiše, ne morem se žalibog udeležiti tudi priredob ob čitalnični 50letnici. Zato Vas prosim, da sprejmete na 50letnici moje iskrene čestitke: Ljubljanska čitalnica bila je v početku svojega obstanka rodoljubno ognjišče, okoli katerega se je zbiralo vse, kar se je zavedalo dolžnosti do svojega naroda, iz nje nikla so kasneje skoro vsa narodna društva ljubljanska. Mi sodobniki niti ne moremo po zaslugi oceniti znamenite vloge, katero je vršila Ljubljanska čitalnica v dobi narodnega preroda; šele bodočemu zgodovinarju bode to mogoče.«

Brzjavno so pozdravili Narodno čitalnico ljubljansko:

Maribor. Žal zadržani se udeležiti slavnosti, pošiljamo bratskemu društvu, ki si je pridobilo v 50 letih svojega delovanja nevenljive zasluge za politični in kulturni napredek Slovenstva, najiskrenejše čestitke. Slovenska čitalnica v Mariboru. — **Podgrad.** V petem desetletju stoječa Čitalnica v Podgradu pozdravlja prirčno svojo starejšo posestrimo in ji kliče k njeni petdesetletnici navdušeni živio. Od bor. — **Ilirska Bistrica.** K 50letnici čestita najiskrenejše Čitalnica v Trnovem na Kranjskem. — **Vipava.** Materi Čitalnici kličemo krepak naprej, vsem udeležencem na zdar! Narodna čitalnica Vipava. — **Tolmin.** Prisostvujemo z duhom današnjemu Vašemu slavu, želeči nadaljnega procvita. Rokodelsko bralno društvo Tolmin. — **Gorica.** Bratskemu društvu kličejo za obletnico krepki živio! Člani Slovenske čitalnice v Gorici. — **Ormož.** Pozdrav zbranim, čestitke slavljenki pošilja ormoška čitalnica. — **Slovenska Bistrica.** Dvigaj ponosno prapor kulture in prosvete, bodi vsikdar zaščitnica narodnih svetinj! Čitalnica Slovenjebistriška. — **Slov. Gradec.** K 50letnici obstanka in plodonosnega delovanja čestita Narodna čitalnica Slov. Gradec. — **Idrija.** K petdesetletnemu obstanku Čitalnice čestita ter želi dosedanjega uspeha tudi še v bodočnosti. Idrijska narodna čitalnica. — **Litija.** Slava buditeljici narodne zavesti, nositeljici prosvete, razsvetljuje še nadalje in vodi narod k srečnejši bodočnosti. Bralno društvo Šmartno pri Litiji. — **Ajdovščina.** Ob redkem jubileju prve narodne trdnjave smo v duhu z Vami in kličemo: Naprej, dokler vremena Kranjcem se zjasne. Za društvo »Edinost« v Ajdovščini Hinko Rebolj, predsednik. — **Celje.** Kulturnemu delu Vaše Čitalnice želi najlepših uspehov

»Klub naprednih akademikov v Celju«. — **Dunaj.** Obuditejši slovenske napredne Ljubljane kličemo ob njeni 50letnici: Le naprej po načrtani poti. »Sava«. — **Metlika.** Zadržani se slavnosti osebno udeležiti, sprejmite ob priliki 50letnice presrečne čestitke. Narodna čitalnica v Metliki. — **Pazin.** Prigodom petdesetgodišnjega jubileja šalje za narodni napredak i prosvetu vrlo zaslužnoj družici iskrene čestitke. Hrvatska čitaonica.

Slavnostno zborovanje je otvoril gosp. predsednik Fr. Višnikar s pozdravom vsem navzočim, posebno zastopnikoma najstarejših posestrinskih društev, gosp. dr. Serneca, štajerskega prvoboritelja za Narodno čitalnico v Celju, in gosp. dr. Egona Stareta kot predsednika najstarejše »Slovanske čitalnice v Trstu« ter vsem navedenim društvom in organizacijam. V naslednjem je podal prezanimivo poročilo o »Narodni čitalnici ljubljanski« in njenih »Čitalničarjih«, ki ga priobčujemo doslovno:

»Ko smo po oktoberskem diplomu (20. oktobra 1860) in februarškem patentu (26. februarja 1861) dobili u s t a v o, ki se je razglasila v vseh deželnih jezikih ter je vsem narodom zagotovila svobodno gibanje življenja, ko je napočila zarja svobode, se je pričelo ustavno življenje v Avstriji in je tudi na Slovenskem nastopila nova doba. Pričelo se je razvijati javno in družabno življenje in vzbujati in širiti narodna zavest. Ljudstvo se je jelo zavedati naravnih in po ustavi mu zajamčenih pravic.

Leta 1861. so se pričele ustanavljati prve slovenske čitalnice, do tedaj so poznali skoro samo nemške kazine. Leta 1848. se je bilo pač ustanovilo »Slovensko društvo v Ljubljani« in »Slovenska Čitalnica« v Gorici, ki pa je menda kmalu prenehala. »Novice«, glavni vir iz tistega časa, so priporočale snovanje »Bukvarnic« v vsaki občini. Že leta 1849. je baje obstala taka »Bukvarnica« v Slovenskem Gradcu, a do pravega razvoja takih »Bukvarnic« ali »Čitalnic« ni prišlo. Leta 1858. se je bilo ustanovilo »Slavijansko društvo« v Trstu. — Čitalnice so se začele ustanavljati šele leta 1861., katero je bilo v tem oziru zelo plodovito.

Najprvo se je ustanovila »Slovanska Čitalnica v Trstu«, katera se še danes lepo razvija ter je pri naši slavnosti častno zastopana. Prvo zborovanje je imela dne 29. januarja 1861. leta, kjer je bilo navzočih okoli 150 Slovencev, Hrvatov, Srbov, Čehov in Poljakov. Pravila so bila slovenska in srbska. Društvo se je konstituiralo na občnem zboru dne 24. marca 1861., kjer je bilo navzočih 230 članov. Duševni vodja društva je bil pesnik Franc Cegnar, petje je vodil Čeh Jan Lego ter poučeval člane tudi češki jezik, Fran Levstik slovenski. »Čitalnica« je bila središče v Trstu bivajočih zavednih Slovanov. Pozneje so si Srbi, Dalmatinci in Čehi ustanovili svoja bratska društva, a stara »Čitalnica« vsled tega ni trpela. Kako mogočno se je razvilo čitalništvo na Primorskem, kaže dejstvo, da je sedaj tamkaj 113 čitalnic in bralnih društev.

Po starosti tretja je »Slovanska Čitalnica v Mariboru«, ki se je ustanovila takoj za Ljubljano. Pravila so bila potrjena in društvo dovoljeno 4. septembra 1861, prvi občni zbor pa se je vršil dne 10. novembra 1861, pri katerem je govoril tudi škof Slo m š e k ter v nemal zborovalce, da naj se marljivo vadijo slovenskega jezika.

Poziv v »Novicah« z dne 6. oktobra 1861 so podpisali dr. J. Sernec, predsednik, J. Šuman, tajnik, in dr. Val. Pavlič, denarničar.

Leta 1862. so se ustanovile čitalnice v Celju, Celovcu, Gorici, Tolminu in Škofji Loki, leta 1863. v Kranju itd.

»Narodna Čitalnica v Ljubljani« se je ustanovila na podstavi pravil z dne 30. avgusta 1861. Poziv k pristopu so podpisali gg. dr. J. Bleiweis, V. C. Supan, Franc X. Souvan, dr. Costa, M. Macun, J. Horak, J. Pleiweis, dr. Orel, dr. Vojska in Valentin Krisper, ki je še danes član društva, tedaj deset odličnih meščanov. Prvi občni zbor je bil pri »Mokarju« ali »Slonu« dne 20. oktobra 1861, ko se je obenem praznovala obletnica oktoberskega diploma. Prva beseda pa je bila 24. novembra 1861. pri »Slonu«, katera se je po poročilu »Novic« sijajno obnesla. Program: Nagovor predsednika Ambroža, deklamacije, petje, igra na klavir, ples. Navdušenje je bilo veliko, ker je bila taka slovenska veselica nekaj novega.

Rojstni dan naše »Čitalnice« je bil tedaj 20. oktobra 1861, tako da je tega dne 1911. leta doživela 50. leto. V prvi odbor so bili izvoljeni gospodje: Miha Ambrož, mestni župan in deželni odbornik, predsednik, J. Več, trgovec, blagajnik, dr. J. Ahačič, dr. J. Bleiweis, Jožef Debevc, trgovec in posestnik, dr. E. H. Costa, Anton Galle, Karol Holzer, Janez Horak, Ivan Macun, gimnazijski profesor, dr. Jožef Orel, c. kr. notar, Jožef Pleiweis, trgovec in posestnik, dr. Janez Pogačar, kanonik (poznejši knezoškof, † 25. januarja 1884), Fr. X. Souvan, Luka Svetec, dr. Schrott, c. kr. med. svetnik, in Valentin Zupan, trgovec. Leta 1862. so odstopili: Več, Horak, Macun, Svetec, Schrott in Zupan ter so bili namesto njih izvoljeni v odbor: dr. Leo Vončina, profesor bogoslovja, (podpredsednik), Miroslav Vilhar, Jernej Zupanc, c. kr. notar, Franc Zerovec, Janez Fabjan, trgovec (denarničar), in Andrej Praprotnik, glavni učitelj in urednik »Učiteljskega Tovariša« (tajnik). Macun in Svetec sta se preselila iz Ljubljane, a poslednji je še vedno ostal zvest član.

Znamenito je, da je imela naša »Čitalnica« v 48. letih samo tri predseidnike: Miha Ambrož († 28. aprila 1864), dr. Janez Bleiweis-Trsteniški († 29. novembra 1881) 18 let in njegov sin dr. Karel Bleiweis († 1. januarja 1910) 27 let, oba skupaj 45 let! Poslednji je bil član društva od početka do svoje smrti, tedaj celih 48 let.

Dobrotniki društva so osobito: dr. Juri Strossmayer, biskup, ki je dne 16. decembra 1861 za ustanovne stroške podaril tisoč goldinarjev, Fid. Terpinec in Kalister po sto goldinarjev, in Fr. X. Souvan, kateri je za ureditev nove čitalniške dvorane mnogo pripomogel, Fr. Kollman je podaril »Čitalnici« ob preselitvi v Narodni dom osem krasnih in dragocenih zrcal za veliko dvorano, Franc Kotnik z Vrhnike pa vse parkete za Narodni dom, vredne do 60.000 kron. Bodi jim blag spomin!

Častni člani: Biskup Strossmayer, dr. Fran Rački, kanonik v Zagrebu, baron Andrej Winkler, bivši deželni predsednik, dr. Jernej Zupanc, dr. Janez in Karel Bleiweis vitez Trsteniški, Fr. Kadilnik in Fr. Kollman. Izmed le teh živi šamo še baron Winkler v Gorici.

Z veseljem in hvaležno se moramo spominjati posebno tistih mož, ki so nam od ustanovitve društva do danes, tedaj dolgo dobo 50. let, ostali zvesti. Takih častitljivih veteranov je še deset in sicer gg. trgovec Ivan Fabjan, prvi blagajnik, Peter vitez Grasselli, Valentin

Krisper, Josip Martinak, dr. Franc Munda, Vaso Petričič, Ferdinand Schmitt, Ferdinand Souvan, Luka Svetec in Franc Drenik. Poslednji sicer prva leta ni bil vpisan kot redni član, a je že takrat sodeloval pri »Čitalnici« in pozneje tudi pri drugih narodnih društvih, pri »Sokolu«, »Dramatičnem društvu« itd. Bil je praporščak pri »Sokolu« in sploh eden najmarljivejših narodnih mož v tistem času. Tudi njega moramo šteti med naše narodne veterane.

Posebna čast pa mi je, da morem pozdraviti pri današnji slavnosti navzočega slovenskega starosta, nad 80 let starega moža, ki je bil član prvega odbora in ki je, akoravno je v tem času le malo let bival v Ljubljani, ostal zvest naši »Čitalnici« in svojim mladostnim idealom. Ta mož je gospod notar Luka Svetec, podpredsednik »Družbe sv. Cirila in Metoda«, ki še danes v visoki svoji starosti požrtvovalno deluje za svoj narod. Dr. Janez Bleiweis ga je nekoč imenoval »kristalizirano slovensko pamet«. Jaz bi ga imenoval kristaliziranega slovenskega rodoljuba. Bog ga živi! (Živahno splošno odobravanje.)

Rodbine, ki so nam petdeset lest ostale zveste, so: dr. Janez in Karel vitez Bleiweis-Trsteniški, Anton Gnezda, Franc Kollmann, Franc Regoršek, Franc Šantel in Franc X. Souvan. S »Čitalnico« najbolj spojena je velečenjena obitelj Bleiweis-Trsteniška in poleg nje obitelj Souvan, kateri sta še danes častno zastopani pri društvu. Tudi cesarski svetnik Ivan Murnik, katerega žalibog že več let veže bolezen na sobo, je že nad 45 let član.

Vsem tem članom veteranom kličem: Slava jim! Naj bodo naši mladini v izgled in posnemanje.

Priznavam, da »Čitalnice« zlasti v večjih mestih danes nimajo več tolikega pomena, kakor so ga imele v prejšnjih časih, a tudi danes še niso brez pomena. »Čitalnice« so bile pred 50 leti in tudi pozneje velikega kulturnega pomena; bile so skoro edino središče in zavetišče tistih mož, ki so delovali za prosveto ljudstva. Društvo sicer ni politično, vendar so se zbirali in vzgajali v njem naši politiki in prvoboritelji. Starejšim ljudem v Ljubljani je gotovo še v spominu takozvana »prvaška miza« v gostilni stare »Čitalnice« v Souvanovi hiši, kjer so se razmotrivala politična, gospodarska in kulturna vprašanja ter delali razni načrti.

V »Čitalnicah« se ni samo čitalo, ampak gojilo tudi lepo petje, godba, deklamacije in gledališke predstave itd. Naša »Čitalnica« je prirejala razne zlete ter vzbujala narod, sodelovala pri ustanovitvah novih »Čitalnic« in drugih narodnih društev. Društveno življenje se je hitro razvijalo. Ker je bil delokrog naše »Čitalnice« za Ljubljano preobširen, so nastala iz nje nova društva. Beseda dne 8. marca 1863 je rodila »Slovensko Matico«. Istega leta se je ustanovil »Južni Sokol«, za Prago najstarejše sokolsko društvo. Ko ga je leta 1867. vlada razpustila, se je ustanovil »Sokol«. Leta 1866. se je ustanovilo »Dramatično društvo«, leta 1872. »Glasbena Matica«. V »Čitalnici« je imela »Slovenska Talija« svoje zavetišče. Zlasti sta se »Čitalnica« in »Sokol« podpirala drug drugega.

Delokrog »Čitalnice« se je s časom omejil ter je zlasti število vnanjih članov pojemale, čimveč »Čitalnic« se je ustanovilo po deželi. Že ob 25letnici je tedanji mnogozaslужni tajnik, magistratni svetnik Evgen Lah, tožil, da število članov pojmlje, ker ima Ljubljana 76 društev in je težko vzdrževati toliko društev. Danes pa imamo v

Ljubljani nad tristo društev! Mnogo so vzele tudi dobro urejene in s časopisi preskrbljene kavarne. Poleg »Čitalnic« se ustanavljajo bralna društva in ljudske knjižnice, ki imajo enaki smoter. Zidaio se luksuriozni društveni domi. Vendar mislim, da ima tudi naša »Čitalnica« še vedno eksistenčno pravico. Ako imajo Nemci svoj kasino, zakaj bi ne mogli Slovenci vzdrževati svoje »Čitalnice« z »Narodnim domom«, v katerem se nahaja danes osem narodnih društev? Ohranitev »Narodne čitalnice« zahteva naša narodna čast. Apelujem posebno na mlajšo inteligenco. Gojimo in zalivamo staro kulturno rastlino, katero so nam vsadili naši prvoboritelji, sebi na čast in narodu na korist. Koliko se da doseči z združenimi močmi, nas uči Primorska. Vsa ljubljanska inteligenca se ne da spraviti pod en krov, to posebno pri današnjih strastnih političnih bojih ni mogoče. Razne organizacije so potrebne in neizogibne. Delajmo v različnih društvih. »Narodna čitalnica« z »Narodnim domom« pa bodi središče narodno mislečih in čutečih inteligentov!

Navdušeno odobravanje je sledilo temu poročilu, kakor tudi pozdravnim govorom gosp. dr. Serneca za štajerske in gospoda dr. Stareta za primorske »Čitalnice« ter gosp. dr. V. Murnika za »Slovensko sokolsko zvezo«.

Gospod dr. Sernec je v svojem govoru poudarjal bratsko zvezo in skupni nastop »Čitalnic« v Celju, Mariboru in Ljubljani ter slikal kulturne stike med temi mesti v časih narodnega preporoda slovenskega.

Predsednik »Slovenske čitalnice« v Trstu, g. dr. Egon Stare, pa je silaino in obširno govoril o sedanjem reorganizovanju »Čitalnic«, o njihovih prihodnih nalogah in bodril k smotrenemu demokratičnemu delu.

Starosta ljubljanskega »Sokola«, gosp. dr. Viktor Murnik, ki ie prišel s številno sokolsko deputacijo in častitim starim sokolskim praporom, je govoril kot zadnji sledeči nagovor:

Častita gospoda! Ista mati ju ie rodila, »Čitalnico ljubljansko« in ljubljanskega »Sokola«: Krenka narodna zavest v letih sedemdesetih. »Čitalnici« so kmalu izdali krstni list, tem boli pa ie čakal nani »Sokol«. Zato ie prišel dokai časa pozneie formelno na svet. Ali pravzaprav sta le dvoička in skupaj sta rastla in vzajemno sta se podpirala dolgo vrsto let. Kako tudi drugače! Sai so bili člani obeh društvoma skoro vsi isti, saj so bili tudi delavci v obeh društvih večinoma isti. V prvem poledu tudi še danes ni dosti drugače. Še danes so mnogi »Čitalnični« člani tudi člani »Sokolovi«. In tudi v istem domu smo. Toda vez med društvoma se ie v teku let polagoma zrahljala. Novi časi, večie zahteve, težie naloge! Delo se ie moralo točno razdeliti med delavce »Čitalnice« in delavce »Sokolove«. V vršitvi svojih nalog bodita obe društvi sedai vsako svojo pot. V teh dneh pa, ko praznuie »Čitalnica« svoio petdesetletnico, sta se zopet našli obe, našli pri skupnem veselju, pa tudi pri skupnem delu. Brat »Čitalničin« Sokol se spominja skupnega rojstva. Prihitei ie k sestri »Čitalnici«, oživljat stare spomine ter čestitat ji k pomembnemu slavlju. Častna naloga mi ie izraziti te čestitke. Izrazim naj jih z najlepšim pozdravom, kar jih premore vesoljno Slovanstvo, s sokolskim našim: na zdar!

Po pozdravih je nastopil moški zbor »Glasbene Matice« in pod vodstvom koncertnega vodje gosp. M. Hubada prvič javno zapel od gosp. dr. Gojmira Kreka komponirano pesem: »Bratje, v kolo se vstopimo!«

Ta Simon Gregorčičeva pesem tako lepo slika narodno navdušenost in čut enotnosti vseh Slovencev, kar je bilo v dobi slovenskih čitalnic nacionalni ideal. Naj nam bo dovoljeno, še enkrat priobčiti vso to pesem:

»Bratje, v kolo se vstopimo,
roke, srca k zvezi zdaj!
In pri Slavi prisezimo
ljubav si na vekomaj!

Ena mati nas rodila,
ena mati nas redí,
da, Slovenja, majka mila,
vse v ljubezni nas goji.

Naj je Soča nas zibala,
Dravski ali Savski tok,
vendar le v Slovenji stala
zibka vseh je nje otrok!

Torej v kôlo se vstopimo,
roke, srca k zvezi zdaj!
Glasno tu si prisezimo
ljubav bratsko vekomaj!

Nepopisno navdušenost je izzvala ta pesem. Odlična kompozicija, majestetičen konec in odsev nekdanje rodoljubne navdušenosti je v vseh udeležencih vzbudil zopet plamen ognjevitiga rodoljubja, ki je navduševal tako zaslužne slovenske in ilirske pesnike, kakor Kukuljevića, S. Jenka, Koseskega, D. Trstenjaka, dr. L. Tomana, Živkovića, Cegnarja, Blažeka, M. Vilharja, dr. Razlaga, A. Praprotnika, Preradovića, Gaja in druge.

Resnična škoda, da tako lepe trenutke prehitro prepodi cinizem realnosti! Prav je tedaj zadel tisti, ki je dejal, da je edino srečen, kdor more v idealnem svetu misliti in v realnem delati, kakor so to veliko bolj od nas znali v času, ko je sveto navdušenje za narodno stvar osnovalo po vseh krajih naše čitalnice. In vendar ni bilo tedaj odurnih šovinističnih pojavov radikalne brezobzirnosti in blaziranega cinizma, ampak idealno narodno navdušenje in plemenita tolerantnost.

To dokazuje tudi vsa zgodovina naše čitalnice, o kateri je izvrstno in izredno zanimivo poročal gospod Peter vitez Grasselli

v slavnostnem govoru,

ki ga priobčujemo doslovno:

Velecenjena gospoda!

Drage gospe in gospodične!

Častiti gospodje!

Prisrčna Vam hvala za prijazni sprejem starina, ki ga je mobiliziral čitalnični odbor, da Vam predstavi našo čitalnico. Slišali ste o nji danes že mnogo in ker ne maram ponavljati, kar so Vam povedali že drugi, hočem se omejiti kolikor mogoče na stvari iz čitalnične zgodovine, ki so neznane ali vsaj že pozabljene.

Ko so začele novine razglašati, da namerava »Narodna čitalnica ljubljanska« svečano obhajati svojo petdesetletnico, mislil si je morebiti marsikdo: Čemu to?! Kaj pa je »Ljubljanska čitalnica« tako imenitna, da treba praznovati njeno petdesetletnico? Seveda, če človek pogleda v »pravila«, na katerih podlagi je bila čitalnica osnovana — v rokah imam izvod prvotnih teh pravil iz leta 1861 — in čita v § 1., da je čitalnici namen: 1. čitanje časopisov in knjig v raznih evropskih jezikih; 2. razveseljevanje z besedami, plesi, igrami i. t. d. —, bi utegnil res soditi, da je bilo delovanje naše čitalnice precej pohlevno, in če bi bilo samo to vsa njena zasluga, bi naposled ne bilo mnogo povedati o nji. Dejansko je pa stvar vsa drugačna! In da to izprevidite, dovolite, da Vam najprej narišem z nekaterimi potezami razmere ljubljanske, v katerih se je porodila naša čitalnica.

Oglejmo si nekoliko tedanjo Ljubljano.

Kakšna je bila tačas Ljubljana? Približno je bila pol tolika kakor danes; zdaj ima nekako ravno še enkrat toliko prebivalstva kakor pred 50. leti. Dandanes ima Ljubljana društev za družabne namene toliko, kakor ne izlepa katero mesto; takrat so imeli v Ljubljani kasino, streliško društvo in filharmonično društvo. Kasino je bil precej takšen kakršen je še zdaj; streliško društvo je zdaj samo še za streljanje, svoje dni so bili v društvenih prostorih za Gradom na razpolaganje tudi časopisi in prirejale so se v njih predpustne veselice; pri filharmonični družbi je bil ta razložek, da se je čula v njenih koncertih semtertja tudi kakšna slovenska pesem, ki ji je bil zložil napev Fleischmann, Kamilo Mašek ali Nedvčd. Kaj pa je bilo s Slovenci v Ljubljani? Kje so bili Slovenci? Nekateri so bili v kasini, nekateri v strelškem društvu; pri filharmonični družbi jih je bilo največ; samostojno niso Slovenci od leta 1848.—1849. javno nikjer nastopali — reakcija je neizprosno zadušila vsak narodni pojav. Samo leta 1858. je videla Ljubljana slovensko slavnost ob Vodnikovega rojstva stoletnici; obhajala se je slavnost na Vodnikovem rojstnem domu v Šiški in v »stanovskem« gledališču v Ljubljani, priredil pa jo je dr. Lovro Toman. Evo Vam program »besedi« v gledališču, pri kateri je prišlo razen znane Titlove ouverture na vrsto v dveh razdelkih deset točk, in sicer osem glasbenih in dve deklamaciji. To ni karsibodi, če pomislimo, da se je to godilo za dobe narodnega mrtvila. Sodelovali so poleg pevcev filharmonične družbe — kakor pravi program — »mnogi drugi gospodje in gospodične pod vodstvom gosp. Nedvčda.« Zanimivo je, da je nastopila pri »besedi«

tudi igralka nemške gledališke družbe, pač le v — nemi vlogi: predstavljala je »Slovenijo« in ovenčala Vodnikovo podobo.

Slavnost Vodnikove stoletnice leta 1858. je važen moment v naši narodni zgodovini: ona je prebila led, pod katerim je ječal narodni živelj, ona pomenja preobrat na bolje! Prišla je nesrečna vojna leta 1859., za njo oktobrski diplom leta 1860. in naposled februarska ustava 1861. leta. Pihljala je prostejša sapica, možakarji iz leta 1848. so zopet prihajali na dan in mladi naraščaj se jim je pridruževal in se navduševal ob njihovih pripovedkah o narodnem gibanju leta 1848. in 1849. Shajali so se ti narodnjaki v kavarnah »Gnezda« (na Glavnem, zdaj Mestnem trgu, koder je Hamanova trgovina), »Lansel« in »Herman« (v Špitalski, po novem Stritarjevi ulici, prva v sedanjem Filipovem dvorcu, druga v prostorih trgovine Regorškovih naslednikov), zvečer pa v nekaterih, nekdanjih slovečih ljubljanskih gostilnah.

Najživahnejša je bila številna družba, ki je redno zahajala k »Avstrijskem cesarju« na Sv. Petra cesti. Ko se je ustanovila »Slovanska čitalnica« v Trstu, razpravljalo je prijateljsko omizje pri »Avstrijskem cesarju« z veliko vnemo to imenitno novico in prišlo do zaključka, da je mogoče tudi v Ljubljani, kar je bilo mogoče v Trstu. Vsi rodoljubi so radostno pozdravljali misel, da se ustanovi v Ljubljani »Čitalnica«. Hitro so se našli možje, ki so ukrenili, kar je bilo treba v to svrho. Konci meseca avgusta 1861. leta je vlada — kakor ste že čuli — potrdila društvena pravila in 20. dan oktobra istega leta se je sestal prvi občni zbor članov, ki so se bili odzvali pripravljalnega odbora pozivu na pristop. Lastnik hotela »Pri Slonu«, gospod Zalar, je vzel mlado društvo pod svojo streho. Gospod Zalar je bil zgradil hotel le malo let poprej na svojem svetu, koder je bila že prej njegova, daleč naokoli znana gostilna »Pri Mokarju«. »Čitalnica« je imela svoje prostore v prvem nadstropju traktov ob Frančiškanski ulici in Dunajski cesti, katera trakta stojita na mestu nekdanjega velikega dvorišča prejšnje gostilne. Društveni prostori so bili dovolj udobni, samo dvorana je bila kmalu pretesna, ker je število članov veselo rastlo. Dovolite, da Vam pokažem društveno »Sprejemnico« iz te dobe!

Vzlic nedostatnemu veseličnemu prostoru so se imeli Čitalničarji zelo dobro; shajali so se v zimskih mesecih vsako nedeljo zvečer za par ur v društvenih prostorih in se zabavali s petjem, kratkimi gledališkimi igrami in plesom. Prvo leto so imeli — tako poroča društveni odbor v prvem svojem letnem poročilu, katero imam tu pred seboj — imeli so pravim prvo leto kar 13 »Besed«; se ve da so bile bolj skromne vendar so nastopili pri nekterih sloveči glasbeni umetniki in umetnice iz tujih krajev. Domačih pevcev je bilo v zboru okoli petdeset. Poleti je društvo prirejalo izlete v okolico, pa tudi v bolj oddaljene kraje naše dežele.

Le leto dni je gostovala »Čitalnica« »Pri Slonu« in to leto je smatrati za nje prvo dobo. Jeseni leta 1862. se je preselila v Souvanovo, prej dr. Rudolphovo hišo v Šelenburgovi ulici. Teh prostorov se utegne spomniti še marsikteri izmed Vas, gospoda moja! Društveni prostori v ožjem pomenu so bili v I. nadstropju, restavracija pri tleh na dvorišču. Restavracijo in nad njo dvorano za veselice je na novo zgradil hišni gospodar, gosp. Fran Ksaver Souvan, ustanovnik obče znane trgovske tvrdke ljubljanske in ded zdajnjih čitalničnih članov tega imena.

V Souvanovi hiši je doživela »Čitalnica« svojo zlato dobo. Na Svečnico leta 1863. se je nova za silo opravljena dvorana svečano otvorila z »Vodnikovo besedo«, ki je bila v resnici sijajna in ogromno obiskana. Po »Besedi« je bil ples, pri katerem se je kotiljona udeležilo preko sto parov.

Glejte, veleccenjene dame, »Red plesov«, po katerem so se sukale na prvem Vodnikovem plesu Vaše mamice in babice!

»Vodnikova beseda« na Svečnice dan si je mnoga leta ohranila veliko privlačnost in vsako leto spadala med elitne pustne prireditve našega mesta.

Vse narodno življenje ljubljansko je bilo v prvih letih te dobe osredotočeno v »Čitalnici«. »Čitalnica« je gojila glasbo in imela nekaj časa celo svoj domači orkester, zlasti je negovala petje in gledališke predstave v svoji dvorani, pa razen tega skrbela za razne druge narodne zabave. Še istega leta 1863. je dobila »Čitalnica« v telovadnem društvu »Južnem Sokolu« vrlega bratca, čvrstega dečaka, ki ji je verno stal ob strani pri njenem delu za širjenje narodne zavesti in kulturni napredek slovenskega ljudstva. Kmalu sta začela »Čitalnica« in »Južni Sokol« skupno nastopati v javnosti in to posebno v dobrodelne namene.

Leta 1865. so zadele hude ujime Notranjsko in »Čitalnica ljubljanska«, združena z »Južnim Sokolom«, je priredila na velikonočni ponedeljek, 17. aprila, v gledališču, ki se je zdaj že imenovalo »deželno«, veliko »Besedo« v treh razdelkih, katerih prvi je bil muzikalen, drugi dramatičen in tretji gimnastičen. Vabili so na to »Besedo« lepaki, katerih enega Vam tu pokažem. V prvem razdelku sta nastopili kot pevki, graški krasotici kraškega pokolenja, sestrí Angela in Gabrijela Stergerjevi, hčeri graškega advokata dr. Stergerja, ki je bil s svojo soprogo vred notranjski domačin in v sorodu z imenitno rodbino notranjskih Dolencev.

Od leta 1848. je bilo to v tretjič, da se je čula slovenska beseda raz oder Ljubljanskega gledališča. Leto dni pozneje, na velikonočni ponedeljek, 2. dan aprila 1866. leta, sta »Čitalnica« in »Južni Sokol« zopet priredila ob enakem žalostnem povodu veliko dobrodelno »Besedo« v deželnem gledališču na korist bednim Dolenicem. Izmed posameznih točk programa te »Besede«, ki ga vidite natiskanega na tem lepaku, bodi omenjeno, da je pela gospa Lujiza Prückerjeva arijo iz spevoigre »Milvane«, ki jo je zložil 1686. leta abbé Francesco Rossi. Za zgodovino slovenskega gledališča pa je važno, da se je ta večer izvajala na ljubljanskem gledališkem odru prva slovenska opereta, dr. B. Ipavčev »Tičnik«.

Za poslednjo »Besedo« je bilo zanimanje med občinstvom toliko, da sta jo društvi 14 dni pozneje, namreč v nedeljo 15. dan aprila, ponovili z nekoliko izpremenjenim vzporedom. Novi so bili vzlasti »Južnega Sokola« živi marmorni kipi.

Te predstave v gledališču pa so gladile pot »Dramatičnemu društvu«, katero je kmalu odvzelo »Čitalnici« skrb za provajanje gledaliških predstav in si pridobivalo v hudih bojih vedno več tal v gledališču. V isti meri, v kateri se je množilo število predstav v deželnem gledališču, v isti so se krčile igre na čitalničnem odru.

Pevci čitalničnega pevskega zbora so tekom let povzročili društvu večkrat krize, ki jih je pa društvo prebolelo. Povodi teh kriz so bili

včasih tehtni in v takih slučajih je društvo ugodilo zahtevam pevcev kolikor je le moglo; dostikrat so se pa uprli le posamični pevci zaradi pravih malenkosti. Velik križ je bil n. pr. s — tenoristi; če je bilo peti kakšen tenorov solo, so ga hoteli peti vsi tenoristi; ker ga je pa le eden mogel peti, so drugi — izstopili iz pevskega zbora in si poiskali ali pa kar osnovali drugo pevsko društvo, kjer so potem vsi peli solo, dokler — jih niso izpodrinili zopet drugi. Ravno taka je bila parkrat s pevci, ki so bili v glasbi kaj bolj izučeni in so si domišljali, da več razumejo kakor pevovodja, in da zatorej njim gre taktirka; nagajali so pevovodji in če se jim ni umaknil, so pa oni hrbet obrnili čitalničnemu pevskemu zboru. Na drugo stran je tudi občinstvo vedno več zahtevalo na polju glasbene umetnosti, razširilo se mu je bilo obzorje. »Čitalnica« pa ni bila kos večjim nalogam v tej smeri. To spoznanje je napotilo slovenske prijatelje glasbe, ki so imeli višje in težavnejše umetnostne cilje pred očmi, da so se pobrinili za poseben, izključno glasben zavod, ki smo ga na svoje veselje dobili z »Glasbeno Matico«, katere vrle pevce smo ravnokar poslušali z občudovanjem, in na katere uspešno, plodonosno delovanje moramo biti ponosni. Da se vobče toliko poje in gode v Ljubljani, kjer hoče vsaka stranka, vsak stan po svoje peti in gosti, to ni nobena škoda: vsak imej svoje veselje, samo — druge naj na miru pusti.

Potrebna in upravičena konkurenca novih društev je trgala »Čitalnici« kos za kosom rodovitne njive, ki jo je izprva vso »Čitalnica« sama obdelovala. Ni čuda, da je »Čitalnica« vsled tega po malem hirati začela; to je zmirom in povsodi tako, da ljudje prednost dajejo novemu in radi prezirajo staro. Pričakovati je bilo, da si »Čitalnica« zopet opomore, ko ji je odprl »Narodni dom« vrata svoje monumentalne stavbe. Pa to upanje nas je varalo, bilo je ravno narobe! To je dokaz, da nismo še našli naši »Čitalnici« pravih zdravil niti ne pravega zdravnika. Zaman in neumestno bi bilo danes ugibati, kaj je storiti, da se vrne nekdanje bujno življenje v »Čitalnico«, zaman in neumestno daljše raziskovanje, kaj je krivo, da se niso obnesli razni resni in iskreni poskusi, povrniti »Čitalnici« prejšnjo častno postojanko med društvi. Lepo bi bilo in veselo, če bi bila naša »Čitalnica« še vedno tako kakor svoje dni, središče narodnega gibanja v Ljubljani, a časi so se izpremenili in dejstva se ne dajo s sveta spraviti. Kar je bilo, je bilo! Toda zaradi tega ne gre podcenjevati »Ljubljanske Čitalnice« pomena za narodno življenje v Ljubljani in nje vpliva na socialni in politični razvoj vsega našega naroda; ne gre pozabiti, za kaj vse jo moramo zahvaliti. Čestitljiva naša jubilarinja po pravici lahko s ponosom zre v preteklost kakor priletna mati, ki je rodila in vzgojila celo vrsto zdravih, krepkih otrok: materine moči so oslabele, otroci nadaljujejo materino delo! In naša »Čitalnica«, ki je orala ledino, ima čedno število otrok: vsa narodna društva ljubljanska, delujoča na kulturnem torišču, imajo svoje korenine v »Čitalnici«! Naj rastejo, cveto in obilen sad rode! »Čitalnica« pa, buditelka narodne zavednosti, ostani ognjišče, okoli katerega se bodo zbirali zavedni Ljubljančanje in v prijateljskem občevanju iskali ter našli razvedrila.

V to svrho je pač treba postarni naši »Čitalnici« pomlajenja, in — kakor je že dejal gospod zastopnik tržaških in drugih primorskih »Čitalnic« glede naših narodnih »Čitalnic« sploh — regeneracije na široki moderni podstavi.

Mladina! Zastavi svoje čile moč in vdihni društvu novo življenje, tako, da bodo naši vnuki in pravnuki in ž njimi vse Slovenstvo rodostno praznovali stoletnico naše »Čitalnice«, najstarejšega narodnega društva ljubljanskega!

V to ime Bog pomози in Vaša narodna energija!

(Živahno odobravanje, govorniku čestitajo.)

S kratkim zahvalnim govorom je nato zaključil gospod sodni nadsvetnik in deželni poslanec F. Višnikar to znamenito zborovanje.

d) 6. januarja popoldne ob pol 5. je priredilo telovadno društvo »Ljubljanski Sokol« skupno z »Ženskim telovadnim društvom« na čast udeležencem čitalničnih jubilejnih slavnostij

telovadno produkcijo,

ki je končala z znanim odličnim uspehom. Poleg najtežjih orodnih vaj na bradlji, drogu, konju in krogih ter hkratnih sestavljenih nastopov na bradlji, se je pred nami pokazal zgodovinski razvoj prostih vaj slovenskega Sokolstva od II. vseslovenskega sokolskega zleta do sedanjosti. Prvič so se tedaj izvajale javno tudi proste vaje za III. vsesokolski zlet, ki se bo vršil ob 50letnici slovenskega Sokolstva leta 1913. v Ljubljani. Te vaje so pokazale izreden napredek Sokolstva in železno energijo in disciplino pri našem Sokolstvu. Z živahnim ploskanjem je bil sprejet tudi nastop telovadk »Ženskega telovadnega društva«, ki so ponovile svojo prejšnjednevno produkcijo pri gledališki predstavi.

Svoje, baletnemu plesu podobne vaje, so izvedle enako eksaktno kakor na gledališkem odru, tako, da moramo njim, kakor njihovemu vnetemu in vztrajnemu učitelju starosti ljubljanskega »Sokola«, gosp. dr. V. Murniku, k temu uspehu srčno čestitati.

e) Konec slovesnostij ob 50letnici »Narodne čitalnice ljubljanske« je tvoril veliki in sijajni

jubilejni ples

v vseh prostorih »Narodnega doma«. Ob 8. zvečer so pričeli dohajati gostje in v pol ure so se popolnoma napolnili vsi prostori obširnega »Narodnega doma«. Stopnjišče, kakor dvorane so bile krasno in zelo okusno okrašene z drevesci in zelenjem.

V veliki dvorani je bilo središče življenja. Tu je igral polnoštevni orkester »Slovenske Filharmonije« pod vodstvom kapelnika gosp. Tartarja lepe koncertne točke.

Pred otvoritvijo plesa so došli mnogoštevilni honoracijorji, med katerimi smo videli gospoda deželnega predsednika barona Schwarza, dvornega svetnika grofa Chorinskega, c. kr. deželne vlade svetnika viteza Laschana, deželnega odbornika in ljubljanskega župana gospoda dr. Ivana Tavčarja, deželne poslance gg. dr. K. Trillerja, prof. Reisnerja, Turka in Ribnikarja, zastopnike ljubljanskih oficirskih zborov in štabnih častnikov ter vse odličnejše ljubljanske meščane.

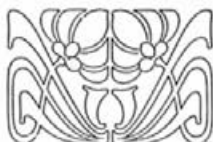
Tudi slovenska mesta in trgi so bili zastopani in na plesu smo srečavali znance iz vseh krajev.

Slavnostna poloneza, ki jo je otvoril predsednik »Narodne čitalnice ljubljanske« deželni poslanec in deželnega sodišča nadsvetnik gosp. Višnikar z gospo županjo Franjo dr. Tavčarjevo, je bila ouvertura k plesu, ki se je nato z vso živahnostjo razvil in trajal z nezmanjšano udeležbo do 5. zjutraj. Posebno krasni so bili finali pri četvorkah, katere je aranžiral z znano spretnostjo gosp. bančni uradnik Počivalnik.

V stranskih prostorih so imeli svojo zabavo neplesalci in tu so bili na razpolago bifeji.

Tako je bil ta, nenavadno številno in odlično obiskani ples, najlepša zaključitev pomembne slavnosti 50letnega jubileja »Narodne čitalnice v Ljubljani.«

Sedaj, ko so končani šumni dnevi slavlja in stopa naše društvo zopet v okvir svojega vsakodnevnega življenja, se lahko s ponosom oziramo na dolgo dobo njenega življenja. Velike naloge, ki so jo rodile, izvršila je na najboljši način. V sedanjosti in za prihodnje dneve ji je odločeno, širiti duševno kulturo in zbirati okrog sebe slovensko inteligenco, da jo ohranja v tradicionalni zvestobi domovini in narodnemu napredku.

VII.

Časopisi,

ki so bili v čitalnici leta 1862

I. politični.

1. Constitutionel (Pariz).
2. Glasnik dalmatinski (Zadar).
3. Historisch-polnische Blätter (Monakovo).
4. Hlas (Praga).
5. Laibacher Zeitung (Ljubljana).
6. Moravske Noviny (Brno).
7. Naprej (Ljubljana).
8. Narodne novine (Zagreb).
9. Narodni listi (Praga).
10. Novice (Ljubljana).
11. Neueste Nachrichten (Dunaj).
12. Politik (Praga).
13. Pozor (Zagreb).
14. Pražke Noviny (Praga).
15. Reform (Dunaj).
16. Slovo (Lvov).
17. Srbski Dnevnik (Novi Sad).
18. Stimmen aus Innerösterreich (Celovec).
19. Tempo (Trst).
20. Trgovačke novine (Belgrad).
21. Vaterland (Dunaj).
22. Vidov Dan (Belgrad).
23. Volksfreund (Dunaj).
24. Wanderer (Dunaj).
25. Wiener Zeitung (Dunaj).

II. podučni in zabavni.

1. Brejle (Praga).
2. Danica (Ljubljana).
3. Figaro (Dunaj).
4. Glasonoša (Karlovac).
5. Globus (Hildburghausen).
6. Humoristični listi (Praga).
7. Illustrierte Zeitung (Lipsko).
8. Katolički list (Zagreb).
9. Mittheilungen des historischen Vereins (Ljubljana).
10. Naše gore list (Zagreb).
11. Pokroh hospodarsky (Praga).
12. Poutnik od Otavy (Pisek).
13. Pozor (Praga).
14. Przyjagiel domovy (Lvov).
15. Russische Revue (Lipsko).
16. Slovenski glasnik (Celovec).
17. Slovenski prijatelj (Celovec).
18. Srbobran (Novi Sad).
19. Ueber Land und Meer (Lipsko).
20. Učiteljski tovarš (Ljubljana).
21. Verhandlungen der juristischen Gesellschaft (Ljubljana).
22. Victoria (Berlin).
23. Zeitschrift f. slawische Literatur (Budišin).

VIII.

Časopisi,

naročeni leta 1911.

1. Agramer Tagblatt (Zagreb).
2. Alte und Neue Welt (Einsiedeln).
3. Amerika in Amerikanci (Celovec).
4. Arbeiter-Zeitung (Dunaj).
5. Buch für Alle (Stuttgart).
6. Čarniola (Ljubljana).
7. Časopis jugosl. želez. uradnikov (Trst).
8. Dan (Ljubljana).
9. Dom in Svet (Ljubljana).
10. Edinost (Trst).
11. Fliegende Blätter (Monakovo).
12. Gartenlaube (Lipko).
13. Illustrierte Zeitung (Lipko).
14. Interessantes Blatt (Dunaj).
15. Jugend (Monakovo).
16. Laibacher Zeitung (Ljubljana).
17. Leipziger illustrierte Zeitung (Ljubljana).
18. Lovec (Ljubljana).
19. Meggendorfer Blätter (Monakovo).
20. Mir (Celovec).
21. Muskete (Dunaj).
22. Moderne Kunst (Berlin).
23. Napredna Misel (Krško).
24. Народ (Sarajevo).
25. Naša sloga (Pulj).
26. Naši zapiski (Ljubljana).
27. Neue freie Presse (Dunaj).
28. Novi akordi (Ljubljana).
29. Нана (Petrograd).
30. Obzor (Zagreb).
31. Orličan (Kostelci, Češko).
32. Österr. Rundschau (Dunaj).
33. Planinski Vestnik (Ljubljana).
34. Popotnik (Ljubljana).
35. Primorec (Gorica).
36. Prosvjeta (Zagreb).
37. Трбуна (Belgrad).
38. Simplicissimus (Monakovo).
39. Sloga (Krško).
40. Slovan (Ljubljana).
41. Slovenec (Ljubljana), 2 izstisa.
42. Slovenska žena (Ljubljana).
43. Slovenski Branik (Ljubljana).
44. Slovenski Dom (Ljubljana).
45. Slovenski ilustr. tednik (Ljubljana).
46. Slovenski Narod (Ljubljana), 3 izstise.
47. Slovenski pravnik (Ljubljana).
48. Slovenski učitelj (Maribor).
49. Soča (Gorica).
50. Slovenski Sokol (Ljubljana).
51. Tagespost (Graz).
52. Trgovski vestnik (Ljubljana).
53. Učitejski tovariš (Ljubljana).
54. Über Land und Meer (Stuttgart).
55. Union (Praga).
56. Universum (Lipko).
57. Veda (Gorica).
58. Vienac (Zagreb).
59. Von Fels zum Meer (Stuttgart).
60. Woche (Berlin).
61. Zadruga (Krško).
62. Zarja (Ljubljana).
63. Zlata Praha (Praga).
64. Zukunft (Berlin).
65. Zur guten Stunde (Berlin).
66. Zvon (Ljubljana).

VSEBINA.

	Stran
I. Čitalniški odbor	3
II. Imenik društvenikov:	
a) častnih	5
b) ljubljanskih	5
c) vnanjih	8
III. Pregled društvenikov v 50 letni dobi	8
IV. Blagajnikovo poročilo	9
V. Tajnikovo poročilo	12
VI. Proslava društvene 50 letnice	14
Uvod	14
a) Slavnostna predstava	14
b) Prolog, E. Gangl	15
c) Slavnostno zborovanje	16
d) Telovadna produkcija	28
e) Jubilejni ples	28
VII. Izkaz društvenih časopisov l. 1862.	30
VIII. Izkaz društvenih časopisov l. 1911.	31

